

Yr Adran Addysg

**DIWYGIO'R CYNLLUN PENSIWN
ATHRAWON**

**ASESIAD O EFFAITH AR
GYDRADDOLDEB**

CYFLWYNIAD

1. Cynhelir yr Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb (EIA) hwn fel sail ar gyfer diwygio'r Cynllun Pensiwn Athrawon (TPS), yn sgîl ymateb y Llywodraeth i adroddiad terfynol y Comisiwn Pensiwn Gwasanaeth Cyhoeddus Annibynnol (IPSPC) ar ddiwygio cynlluniau pensiwn y gwasanaeth cyhoeddus.
2. Sefydlodd y Llywodraeth yr IPSPC dan gadeiryddiaeth yr Arglwydd Hutton i wneud argymhellion ar sut gellid gwneud pensiynau'r gwasanaeth cyhoeddus yn gynaliadwy a fforddiadwy, tra'n parhau i fod yn deg i'r gweithlu a'r trethdalwr.
3. Cyhoeddodd yr IPSPC ei adroddiad interim ym mis Hydref 2010. Dywedodd yr adroddiad hwnnw nad yw'r strwythur pensiwn gwasanaeth cyhoeddus presennol wedi gallu ymateb yn hyblyg i newidiadau yn y gweithlu a demograffig dros y degawdau diwethaf. Mae hyn wedi arwain at:
 - werth budd-daliadau yn codi oherwydd hirhoedledd cynyddol;
 - trin aelodau o'r un proffesiwn yn anghyfartal;
 - rhaniad annheg o'r costau rhwng y cyflogai, y cyflogwr a'r trethdalwyr; a
 - rhwystrau i gynyddu'r ystod o ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus.
4. Nododd yr Arglwydd Hutton bod cost pensiynau'r gwasanaeth cyhoeddus wedi cynyddu tua thraean oherwydd disgwyliad oes hirach dros y 50 mlynedd diwethaf. O ganlyniad, roedd gwariant arian parod ar dalu pensiynau i bensiynwyr y gwasanaeth cyhoeddus wedi cynyddu i £32 biliwn dros y degawd diwethaf. Felly, argymhellodd yr Arglwydd Hutton bod hirhoedledd cynyddol a'r anghydbwysedd rhwng cyfraniadau'r cyflogwr a'r cyflogai yn rhesymau cryf dros wneud newidiadau byrdymor i gyfraniadau pensiwn yn dibynnu ar ailgynllunio'r cynlluniau mewn ffordd sylfaenol. Gweithredwyd y cynnydd mewn cyfraniadau Blwyddyn 1 yn Ebrill 2012.
5. Derbyniodd y Llywodraeth bod yna resymeg dros gynyddu cyfraniadau aelodau i sicrhau dosbarthiad tecach o gostau rhwng trethdalwyr ac aelodau a chyfraddau cyfraniad cyflogai o fis Ebrill 2012. Gwneir hyn gyda'r bwriad o gyflawni arbedion ychwanegol o £2.8 biliwn y flwyddyn erbyn 2014-15. Wrth wneud hynny, ceisiodd y Llywodraeth sicrhau bod effaith y newidiadau ar lefel y cyfraniadau cyflogeion yn gynyddol ac yn diogelu'r rhai ar incwm llai.
6. Bydd y cynnydd yn gyfartaledd o 3.2 pwynt canrannol o gyflog fesul cynllun. Cynhaliwyd asesiad llawn o effaith ar gydraddoldeb mewn cysylltiad â'r cynnydd mewn cyfraniadau ar gyfer Blwyddyn 1.

7. Cyhoeddodd yr IPSPC ei adroddiad terfynol ar 10 Mawrth 2011. Mae'r adroddiad yn nodi sut mae'r IPSPC yn credu ei bod yn bosibl i gyflogeion y gwasanaeth cyhoeddus gael mynediad, yn y dyfodol rhagweladwy, i gynlluniau pensiwn budd-dal diffiniedig o safon uchel, sy'n gynaliadwy ac yn decach.

8. Nododd adroddiad IPSPC bod angen diwygio cynhwysfawr er mwyn gwrthbwysu pryderon trethdalwyr am gost ymrwymadau pensiwn y presennol a'r dyfodol yn y sector cyhoeddus, yn ogystal â'r angen ehangach i sicrhau lefelau gweddus o incwm ymddeol ar gyfer gweithwyr y gwasanaeth cyhoeddus.

9. Roedd argymhellion yr adroddiad yn cynnwys:

- Cyn gynted ag sy'n ymarferol, dylid symud aelodau o'r cynlluniau pensiwn gwasanaeth cyhoeddus budd-dal diffiniedig i'r cynlluniau newydd ar gyfer gwasanaeth yn y dyfodol, ond dylai'r Llywodraeth barhau i ddarparu ffurf ar bensiwn budd-dal diffiniedig fel y cynllun craidd.
- Dylid mabwysiadu cynllun enillion gyrfa cyfartalog wedi'u hail-werthuso (CARE) ar gyfer eu defnyddio'n gyffredinol yng nghynlluniau'r gwasanaeth cyhoeddus.
- Rhaid i'r Llywodraeth anrhydeddu'n llawn addewidion y pensiwn a gronnwyd gan aelodau'r cynllun: eu hawliau cronedig. Wrth wneud hynny, mae'r Comisiwn yn argymhell cynnal y cyswllt cyflog terfynol ar gyfer gwasanaeth yn y gorffennol ar gyfer aelodau presennol.
- Dylai'r Llywodraeth gynyddu oed pensiwn arferol aelodau yn y cynlluniau newydd fel eu bod yn unol ag oed pensiwn y wladwriaeth, gydag adolygiad rheolaidd i wneud yn siŵr ei fod yn parhau i fod yn briodol.
- Dylai'r Llywodraeth bennu nenfwd cost sefydlog: cyfartaledd y tâl pensiynadwy y byddant yn cyfrannu, ar gyfartaledd, i bensiynau cyflogeion dros yr hirdymor. Os bydd hyn yn fwy na hynny dylid cael proses ymgynghori i ddod â'r costau yn ôl o fewn y nenfwd, gyda newid rhagosodedig awtomatig os na ellir cytuno.
- Dylai fod yn bosibl cyflwyno cynlluniau newydd cyn diwedd y Senedd hon.

10. Derbyniodd y Llywodraeth argymhellion yr Arglwydd Hutton fel sail ar gyfer ymgynghori â gweithwyr y sector cyhoeddus, undebau llafur ac eraill. Mae'r rhain wedi hysbysu trafodaethau â rhanddeiliaid allweddol a arweiniodd at ymgorffori'r cynllun yn y Cytundeb Terfynol Arfaethedig ar 9 Mawrth 2012.

DISGRIFIAD O'R POLISI

Polisi Presennol

11. Gweithredir y TPS yn unol â'r Rheoliadau Pensiynau Athrawon 2010 (TPR 2010). Nodir prif ddarpariaethau'r polisi presennol isod:

Buddiannau

12. Mae'r buddiannau yn cynnwys pensiwn blynyddol a chyfandaliad wrth ymddeol, a gyfrifir drwy gyfeirio at wasanaeth pensiynadwy a chyflog cyfartalog:

$$\text{Pensiwn} = \frac{\text{Gwasanaeth} \times \text{Cyflog Cyfartalog}}{\text{Cyfradd a Gronnwyd}}$$

Cyfandaliad: Nid oes cyfandaliad awtomatig i'r rhai a wnaeth ddechrau addysgu ar ôl 1 Ionawr 2007, ond gall unigolyn dewis troi rhan o'u pensiwn yn gyfandaliad *hyd* at uchafswm. I aelodau a wnaeth ddechrau addysgu cyn 2007, mae cyfandaliad awtomatig o dair gwaith y pensiwn gyda'r opsiwn o drosi pensiwn pellach yn gyfandaliad, hyd at uchafswm.

13. Mae'r buddiannau hefyd yn cynnwys pensiynau i'r sawl sy'n goroesi a grant marwolaeth mewn gwasanaeth o dair gwaith y cyflog cyfartalog (y cyflog a ddefnyddir i gyfrifo buddiannau ymddeol).

Oed pensiwn arferol

14. Mae'r oed y bydd athro yn ymddeol yn fater cyflogaeth. Y terfyn oed uchaf ar gyfer bod yn aelod o'r cynllun yw 75 oed. Yr isafswm oed y gellir talu pensiwn yw 55 oed (gydag eithriad o salwch pan na fydd lleiafswm oed).

15. Mae gan aelodau TPS oed pensiwn arferol (NPA) o naill ai 60 neu 65 oed:

- Mae gan aelodau'r cynllun a ddechreuodd gyflogaeth bensiynadwy am y tro cyntaf ar neu ar ôl 1 Ionawr 2007 NPA o 65 oed.
- Mae gan aelodau o'r cynllun a ddechreuodd gyflogaeth bensiynadwy cyn 1 Ionawr 2007 ac sydd wedi parhau mewn cyflogaeth bensiynadwy heb saib anghymwyso, NPA o 60 oed.
- Os dechreuodd aelod o'r cynllun gyflogaeth bensiynadwy cyn 1 Ionawr 2007 a chael saib o'r gwasanaeth o fwy na 5 mlynedd, bydd eu NPA yn parhau i fod yn 60 oed am wasanaeth hyd at ddiwedd y saib mewn gwasanaeth, ond bydd yn 65 ar gyfer unrhyw wasanaeth yn y dyfodol.

Mewn termau pensiwn caiff hyn ei ddsbarthu fel 'aelod â gwasanaeth cymysg'.

Cyfraddau cronni

16. Y gyfradd gronni ar gyfer cynlluniau buddion diffiniedig yw'r gyfradd y gall cyflogeion gronni buddion ymddeol, a fynegir mewn termau ffracsiynol. Ar gyfer TPS:

- Mae gan wasanaeth sy'n cyfrif yn erbyn NPA 65 (aelodau a gychwynnodd gyflogaeth ar neu ar ôl 1 Ionawr 2007) gyfradd gronni o $1/60^{\text{ain}}$ pensiwn.
- Mae gan wasanaeth sy'n cyfrif yn erbyn NPA 60 (aelodau a gychwynnodd gyflogaeth cyn 1 Ionawr 2007) gyfradd gronni o $1/80^{\text{fed}}$ pensiwn a $3/80^{\text{fed}}$ cyfandaliad ymddeol.

Maent yn gyfartal ar y cyfan o ran gwerth.

Cyflog cyfartalog

17. Cyflog cyfartalog (y cyflog a ddefnyddir i gyfrifo buddion ymddeol) yw'r gorau o:

(a) cyflog yn y 365 diwrnod diwethaf o wasanaeth cyflog cyfartalog ('cyflog terfynol'), neu

(b) y 1095 diwrnod dilynol gorau o wasanaeth cyflog cyfartalog yn 10 mlynedd diwethaf o wasanaeth cyflog cyfartalog.

Caiff y cyflogau ar gyfer y deg mlynedd diwethaf o wasanaeth cyflog cyfartalog eu cynyddu ym mhob newid cyflog i'r gwerth diwrnod presennol yn unol â ffactorau a gyflenwyd gan Drysorlys EM. Yna caiff y cyfartaledd ar gyfer y tair blynedd ddilynol gorau (a ail werthuswyd) ei gymharu â'r cyflog terfynol.

Noder: 'Gwasanaeth cyflog cyfartalog' yw'r cyfnod o gyflogaeth bensiynadwy a ddefnyddir i bennu'r cyflog cyfartalog.

(Os gadawodd aelod o'r cynllun gyflogaeth bensiynadwy cyn 1 Ionawr 2007, y cyflog cyfartalog at ddibenion pensiwn yw'r 365 diwrnod dilynol gorau yn y 3 blynedd diwethaf).

Opsiynau i ddefnyddio buddion ymddeol cyn NPA

18. Yn ogystal â buddion ymddeol a delir ar sail cyrraedd NPA, mae'r TPS yn talu:

- **Buddion ymddeoliad ar sail afiechyd:** Taliad ar unwaith o fuddion ymddeol heb ei leihau os bydd aelod o'r cynllun yn methu ag addysgu'n llawn amser neu'n rhan amser ac yn debygol o fod yn analluog o wneud hynny'n barhaol (hyd nes NPA). Os oes gan yr unigolyn nam o 90% ar gyfer unrhyw gyflogaeth â chyflog ac yn debygol o fod felly'n barhaol (hyd nes NPA), ychwanegir at y budd-daliadau salwch hyn gyda Budd-daliadau Analluogrwydd Llwyd (TIB). Mae'r TIB yn seiliedig ar hanner y cyfnod sy'n weddill cyn NPA.
- **Buddion actiwaraid a addaswyd:** Gall aelod o'r cynllun sy'n gadael cyflogaeth bensynadwy cyn NPA ddefnyddio eu buddion ymddeol o 55 oed yn wirfoddol. Caiff buddion eu lleihau ar sail actiwaraid wedi'i addasu er mwyn ystyried y taliad cynnar.
- **Ymddeol cyn amser cyn NPA:** Os yw cyflogaeth wedi'i derfynu cyn NPA ar sail colli gwaith neu tra bod y cyflogwr yn gweithio i gyflawni ei swyddogaethau, gall y cyflogwr ddyfarnu buddion ymddeol cynamserol drwy dalu'r gwahaniaeth rhwng y pensiwn wedi'i leihau (a'r cyfandaliad, os yn gymwys) a'r symiau a fyddai wedi cael eu talu fel arall. Y cyflogwr sy'n talu am yr arian ychwanegol hwn, nid y TPS.
- **Ymddeol yn rhannol:** Gall unigolyn sy'n cymryd gostyngiad mewn cyflog cyfrannol o 20% o leiaf ddefnyddio buddion ymddeol yn seiliedig ar 75% o'u gwasanaeth pensiynadwy tra'n aros mewn cyflogaeth bensynadwy.

Cyfraddau cyfrannu

19. Mae cyflogwyr yn talu 14.1%. O 1 Ebrill 2012 i 31 Mawrth 2013, bydd cyfradd cyfrannu cyflogeion yn amrywio rhwng 6.4% ac 8.8%, yn dibynnu ar gyflog Cyfwerth ag Amser Llawn aelod. Bydd newidiadau pellach i gyfradd cyfrannu cyflogeion yn gymwys yn 2013-14 a 2014-15.

Cwmpas y cynllun

20. Mae'r Cynllun yn cwmpasu ysgolion a gynhelir (gan gynnwys Academiâu), colegau Addysg Bellach a gynhelir a'r prifysgolion 'newydd' (yr hen golegau polytechnig) yn awtomatig. Gall cyrff a gynorthwyir gan grantiau gymryd rhan yn wirfoddol a gall ysgolion annibynnol wneud cais i gael eu derbyn.

Newidiadau Polisi

Y 'cynllun cyfeirio'

21. Sefydlodd y Llywodraeth ei dewis o gynllun ar gyfer cynlluniau pensiwn y gwasanaeth cyhoeddus, sef y 'cynllun cyfeirio', a adlewyrchodd argymhellion yr Arglwydd Hutton. Nodir darpariaethau'r cynllun cyfeirio isod:

- cynllun pensiwn enillion cyfartalog gyrfu wedi'u hail-werthuso (CARE);
- Buddion gweithwyr y gwasanaeth cyhoeddus i'w ennill ar raddfa o 1/60ain o enillion pensiynadwy bob blwyddyn;
- Bydd buddion gweithwyr y gwasanaeth cyhoeddus yn cynyddu bob blwyddyn y byddant yn gweithio yn y gwasanaethau cyhoeddus yn unol ag ail-werthuso enillion;
- oed pensiwn arferol yn gysylltiedig ag oed pensiwn y wladwriaeth (neu 65, beth bynnag sydd uchaf);
- pensiynau mewn taliad i gynyddu yn unol â Mynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI);
- buddion a enillir gan rai sy'n gadael i gynyddu gan CPI o'r dyddiad gadael hyd nes ymddeol;
- cyfraniadau aelod cyfartalog ar gyfer y cynlluniau pensiwn gwasanaeth cyhoeddus heb eu hariannu ar lefel y cynlluniau presennol ar ôl y cynnydd o 3.2 pwynt canrannol a gynllunnir ar hyn o bryd;
- yn y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a ariennir adlewyrchir cyfraniadau aelod ac addasiadau eraill i fuddion yn y nenfwd cost yn dilyn canlyniad ymgynghoriad yr Adran Cymunedau a Llywodraeth Leol ar opsiynau eraill i gynyddu cyfraniadau. Golyga hyn bod y nenfwd costau a gynrychiolir yma yn ddangosol ac nid yn derfynol;
- caiff aelodau ddewis wrth ymddeol i drosi £1 o bensiwn blynyddol i gyfandaliad unigol o £12 yn unol â therfynau a rheoliadau HMRC.
- buddion salwch, marwolaeth a goroeswyr (buddion ategol) i gyfateb â'r rhai a ddarperir ar hyn o bryd gan gynlluniau sy'n agored i aelodau newydd;
- aelodau sy'n gadael y cynllun ac yn ailymuno o fewn 5 mlynedd i allu cysylltu eu gwasanaeth newydd â gwasanaeth blaenorol, fel pe baent wedi bod yn aelod gweithredol o hyd;
- aelodau sy'n trosglwyddo rhwng cynlluniau gwasanaeth cyhoeddus i'w trin fel pe baent â gwasanaeth gweithredol parhaus (a fyddai'n cynnwys y rhai sy'n trosglwyddo rhwng cynlluniau sydd wedi ailymuno â gwasanaeth cyhoeddus ar ôl bwlch o 5 mlynedd o leiaf); a
- terfyn cyfraniad cyflogwr i ddarparu diogelwch stop ôl i'r trethdalwr yn erbyn costau a risgiau na ellir eu rhagweld.

22. Yn ogystal, mae'r Llywodraeth wedi cyhoeddi y bydd diogelwch trosiannol yn gymwys i'r rhai sydd o fewn 13.5 mlynedd o'u NPA ar 1 Ebrill 2012.

Dyluniad cynllun diwygiedig ar gyfer y TPS

23. Mae Gweinidogion a swyddogion wedi cymryd rhan mewn trafodaethau manwl ag undebau athrawon a chynrychiolwyr cyflogwyr ar gynllun posibl ar gyfer TPS diwygiedig. Canolbwyntiodd y trafodaethau ar amrywiadau posibl i'r cynllun cyfeirio, i adlewyrchu natur nodedig y proffesiwn addysgu. Arweiniodd y trafodaethau at Gytundeb Terfynol Arfaethedig sy'n nodi cynllun craidd fel a ganlyn:

- a. dyluniad cynllun pensiwn yn seiliedig ar gyfartaledd gyrfa;
- b. cyfradd gronni o 1/57fed o enillion pensiynadwy bob blwyddyn;
- c. ail-werthuso buddion aelodau gweithredol yn unol â CPI + 1.6%;
- d. oed pensiwn arferol sy'n cyfateb i oed pensiwn y wladwriaeth, sy'n gymwys i aelodau gweithredol ac aelodau gohiriedig (gwasanaeth cynllun newydd yn unig). Os yw SPA aelod yn codi, yna bydd yr NPA yn gwneud hynny ar gyfer pob gwasanaeth ôl-2015;
- e. pensiynau mewn taliad i gynyddu yn unol â Mynegai Prisiau (CPI ar hyn o bryd);
- f. buddion a enillwyd i ohirio i gynyddu yn unol â CPI;
- g. cyfraniadau aelod cyfartalog o 9.6%, gyda rhywfaint o ddiogelwch i'r rhai sydd ar yr incwm isaf;
- h. cyfandaliad dewisol wedi'i gronni ar raddfa o 12:1, yn unol â therfynau a rheoliadau HMRC;
- i. pensiwn cymar/partner yn unol â darpariaethau presennol;
- j. cyfandaliad pan fydd rhywun yn marw mewn gwasanaeth sydd 3 gwaith cyflog cyfwerth ag amser llawn;
- k. buddion salwch yr un peth â'r rhai sydd yn y cynllun agored presennol;
- l. ffactorau ymddeoliad cynnar/hwyr actiwaraid teg ar sail cost niwtral heblaw am y rhai â NPA sy'n uwch na 65 oed a fydd â ffactorau ymddeoliad cynnar o 3% y flwyddyn am uchafswm o 3 blynedd mewn cysylltiad â'r cyfnod o 65 oed i'w NPA;
- m. terfyn cost cyflogwr i ddarparu diogelwch stop ôl i'r trethdalwr yn erbyn costau a risgiau na ellir eu rhagweld;
- n. bydd y clwb trosglwyddo sector cyhoeddus yn parhau, a rhoddir ystyriaeth i'r dull gorau o weithredu yn y cynlluniau diwygiedig;
- o. trefniadau ymddeol rhannol sy'n adlewyrchu'r rhai sydd yn y cynllun presennol, gydag opsiwn ychwanegol o drydydd tro i ddefnyddio'r buddion ar ôl pen-blwydd aelod yn 60 oed;

- Cymdeithas Arweinwyr Ysgolion a Cholegau (ASCL)
- Cymdeithas Athrawon a Darlithwyr (ATL)
- Cymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon (NAHT)
- NASUWT
- Undeb Cenedlaethol yr Athrawon (NUT)
- Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC)
- Undeb Prifysgolion a Cholegau (UCU)
- VOICE
- Swyddfa Cydraddoldeb y Llywodraeth

Roedd y Grŵp yn cwrdd yn gyfnodol drwy gydol y gwaith o ddatblygu'r EIA.

26. Cylch gwaith y grŵp oedd cefnogi'r Adran i gyflawni ei dyletswydd cydraddoldeb sector cyhoeddus, drwy gyfrannu at werthuso'r newidiadau a amlinellwyd yn y Cytundeb Terfynol Arfaethedig i asesu unrhyw effeithiau cadarnhaol neu negyddol ar sail grwpiau gwarchoddedig gan ddeddfwriaeth cydraddoldeb, gan gyfeirio at eu nodweddion gwarchoddedig.

27. Cysylltwyd â rhestr ychwanegol o grwpiau rhanddeiliaid a dargedwyd a gwahoddwyd hwy i fynegi barn a chodi pryderon ynghylch effaith bosibl ar grwpiau gyda nodweddion gwarchoddedig. Dyma'r rhestr:

- Ymddiriedolaeth Academiâu
- Prudential
- Cymdeithas Cyrff Llywodraeth Ysgolion Annibynnol
- Cymdeithas Rheoli Colegau
- Llywodraethwyr Cymru
- Gwybodaeth i Lywodraethwyr Ysgolion a Cholegau
- Cymdeithas Llywodraeth Leol
- Sefydliad Cyflogwyr Cenedlaethol i Athrawon Ysgol.
- Sefydliad Cenedlaethol Brenhinol er Pobl Fyddar
- Runnymede Trust
- Fawcett Society
- Cyngor Cenedlaethol Menywod Prydain Fawr
- Mudiad Teithwyr Gwyddelig ym Mhrydain

28. Arweiniodd yr ymarfer ymgysylltu â rhanddeiliaid ehangach at ymatebion gan chwe sefydliad: ASCL, ATL, NASUWT, NUT, UCEA ac UCU. Mae'r ymatebion hynny bellach wedi'u rhannu â'r Grŵp Rhanddeiliaid ac wedi'u crynhoi yn Atodiad B.

29. O ystyried y gyfradd ymateb gymharol isel i'r llythyr ymgynghori, cysylltodd yr Adran â sampl o sefydliadau dros y ffôn ac e-bost, a ddewiswyd gan gyfeirio at nodweddion gwarchodedig. Rhoddodd yr Adran gyfle pellach i'r sefydliadau hynny i roi sylwadau ar y cwestiynau a godwyd yn y llythyr ymgysylltu. Y sefydliadau y cysylltwyd â hwy oedd:

- LGE/A
- Gwasanaeth Addysg Gatholig
- Adran Addysg Eglwys Lloegr
- Cymdeithas Ysgolion Mwslimaidd (Y DU)
- Cymdeithas Bwrsariaid Ysgolion Annibynnol
- Stonewall
- Disability Rights UK
- Scope

30. O'r sefydliadau y cysylltwyd â hwy, dim ond Stonewall a ddewisodd ddarparu ymateb, ond roedd yr ymateb hwnnw yn cyfeirio at ôl-ddyddio hawliadau pensiwn y wladwriaeth partner ac nid oedd yn ymwneud yn benodol â diwygio TPS.

